

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Мира Цветкова-Арсова, дн,

щатен преподавател в СУ “Св. Климент Охридски“, ФНОИ,

катедра по специална педагогика

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в:

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.2. Педагогика

Докторска програма: Специална педагогика (на английски език)

Автор: Ахилеас Апостолос Папаконстантину – редовен докторант на английски език

Тема: „ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ В МАСОВАТА КЛАСНА СТАЯ“ („USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES FOR TEACHING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN THE REGULAR CLASSROOM“)

Научен ръководител: доц. д-р Катя Дионисиева

1. Общо описание на представените материали по процедурата

Със заповед № РД-38-56 от 31.01.2023 г. на Ректора на СУ “Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ В МАСОВАТА КЛАСНА СТАЯ“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Автор на дисертационния труд е Ахилеас Апостолос Папаконстантину – редовен докторант на английски език с научен ръководител доц. д-р Катя Дионисиева.

Представеният ми комплект материали на електронен носител е в съответствие с изискванията и включва необходимите за рецензиране документи, сред които:

- дисертационен труд в пълен текст на английски език;
- автореферат към дисертационния труд на български език;
- списък с научните публикации по темата на дисертацията и копия на самите публикации, както и служебна бележка за публикации под печат;
- заповеди за зачисляване и за отчисляване с право на защита;
- автобиография.

Предоставеният комплект материали на електронен носител е пълен, затова го приемам за рецензиране.

2. Представяне на биографични данни за докторанта

Ахилеас Апостолос Папаконстантину е завършил уеб-дизайн и програмиране в Гърция, учил е за компютърен инженер, а също така има образование в сферата на храненето и диетиката, отново получени в Гърция. Той има магистърска степен по интеркултурно образование от СУ „Св. Кл. Охридски“.

В периода 2016-2019 г. е зачислен като редовен докторант на английски език към СУ „Св. Кл. Охридски“, ФНОИ, катедра по специална педагогика. Отчислен е с право на защита.

Понастоящем А. Папаконстантину работи като учител по компютърни технологии в гимназиална степен в Гърция. Преди това е работил като IT специалист и инженер. Владее английски и немски езици.

3. Актуалност на темата на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е безспорно актуална и съществена. Навлизането на множество технологични решения, софтуерни приложения и др. в обучението на деца и ученици със СОП в последните десетилетия е факт и доброто познаване на този въпрос от теоретична и практическа гледна точка е важна предпоставка за преподаването на деца и ученици със СОП на истински съвременно ниво. Затова считам, че формулирането на избраната тема на дисертационния труд е подходящо решение от страна на научния ръководител и на докторанта, още повече темата е пряко свързана както с образованието, така и с настоящата работа на докторанта и той е напълно компетентен да планира и извърши изследване в тази област.

3. Познаване на проблематиката на дисертационния труд в теоретичен план

Дисертационният труд започва с добър и стегнат увод, който представя по умел начин цялостната идея за важността на съвременните технологии в учебния процес и тяхното прилагане в практически условия.

Първата, теоретична глава заема около 117 страници. Тя съдържа три параграфа. Първият от тях е озаглавен „Дигитална класна стая – дефиниции и приложение“ и съдържа три подпараграфа. Вторият параграф запознава с децата и учениците със СОП, а третият засяга интегрираното и приобщаващото образование. И трите параграфа показват добро познаване на разглежданата проблематика. За мен по-удачно решение би било да се започне с параграфи две и три, а първият параграф да бъде поставен на трето място, но щом авторът е преценил така да изложи в теоретично отношение информацията, това негово решение също може да се приеме като целесъобразно.

5. Оценка на проведеното изследване, методика и процедура

Втората глава е посветена на дизайна на изследването. Целта е ясна и е насочена към подобряване на учебните (академичните) постижения на ученици с лека степен на интелектуални нарушения след активно прилагане на дигитални технологии в учебния им процес. Описани са осем изследователски задачи. Издигната е една работна хипотеза. Участници в изследването са общо 40 ученици с лека степен на интелектуална недостатъчност, разпределени в две групи от по 20 ученици – контролна и експериментална, които са в начален етап на обучение от Атина. Участниците са на възраст от 8 години и 9 години. С тях е проведен обучаващ експеримент, като са използвани четири приложения/софтуерни програми, които са пълно и коректно описани. Първата се казва „My Home and School“, втората е „Round with value“, третата се нарича „Special treatment“, а четвъртата е „I need“.

Разработена е система от 20 критерия за оценка на академичните постижения на учениците с лека степен на интелектуална недостатъчност, като оценяването е по три-степенна скала. Тази система обаче е описана чак в трета глава, а мястото ѝ е по-скоро във втора глава при описание на дизайна на изследването. Етапите в изследването са добре описани във времево отношение.

Тази глава е в обем от 9 страници.

6. Анализ на събраните данни и резултати

Анализът е представен в трета глава. В нея са представените получените данни и резултати, като е използвана статистическа обработка на данните, включваща прилагане на програмата SPSS и по-специално t-test, Chi-square, One-way ANOVA и др. Данните са онагледени с 20 графики, 20 диаграми и една таблица.

Следва добра дискусия, която посочва и интерпретира чужди изследвания на фона на собственото изследване. Тя е последвана от Заключение, което има и характера на Изводи. Макар и не изрично формулирано, става ясно, че издигнатата работна хипотеза се потвърждава.

Тази глава обхваща около 30 страници и би било добре да се разшири.

7. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Ахилеас Папаконстантину е в общ обем от 186 страници и е построен по следния начин: 3 глави, от които една е теоретична, една глава представя дизайна на изследването, глава с анализ на данните и резултатите, дискусия, изводи и заключение, приноси, библиография и описание на публикациите по темата на дисертационния труд.

Като цяло се забелязва дисбаланс между отделните глави, като съотношението между тях е приблизително 117:9:30 страници с много силен превес на теоретичната част.

Теоретичната част е добре построена, но силно контрастира в количествено отношение на фона на останалите части от дисертационния труд.

Изследователската част представя добре и изчерпателно емпиричното изследване. Самото изследване е добре планирано, изчерпателно и коректно описано и става ясно, че е и умело проведено.

Анализът на събраните данни и резултати е систематичен и последователен и включва статистическа обработка на данните с познати и надеждни статистически методи и похвати. Той е добре визуализиран с графики и диаграми. Единствената ми забележка е, че анализът би могъл да се разшири, като по този начин по-пълно ще бъдат използвани събраните данни от една страна, както и ще се получи по-добър баланс между теоретичната и интерпретиращата части на труда.

Дискусията е добре построена.

Заключението е и с елементи на изводи.

Библиографията включва 172 литературни източници на английски език. Присъстват такива от последните години.

8. Приноси и значимост на дисертационния труд за науката и практиката

Приносите, изведени от самия автор, са общо шест – три с научно-теоретичен характер и три с практическа насоченост. Не приемем изцяло принос две с теоретична насоченост, а именно, че е постигната надеждност и валидност на резултатите чрез статистическа обработка на данните. Това е очаквано задължение на всеки дисертационен труд и не представлява специален и особен принос. Останалите приноси са добре формулирани и наистина представят достойнствата на труда по един правдив, точен и коректен начин.

9. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Налице са четири публикации по темата на дисертационния труд, които са от периода 2018-2023 г., всички самостоятелни. Първата и втората са вече отпечатани, съответно в сборници Young Researchers на СУ “Св. Климент Охридски“ от 2018 г. и 2019 г. Те са представени в оригиналния си текст, като първата е на стр. 33, а втората на стр. 11 в съответните сборници. И двете са пряко свързани с темата на дисертационния труд.

Другите две публикации не са отпечатани, като те са представени текстово във вида, в който ще бъдат публикувани, както и за тях е представена служебна бележка от изд. Веда-Словена ЖГ за това, че са приети за печат в списание „Докторантска академия“ със срок на отпечатването им 20.04.2023 г. И двете заглавия са свързани с темата на дисертационния труд. Тъй като посочената дата вече е отминала, искам да попитам дали публикациите са вече отпечатани.

Приемам четирите публикации като имащи пряка обвързаност с темата на дисертационния труд.

10. Автореферат

Авторефератът на български език е в обем от общо 46 страници. Той предава добре, в кратък и стегнат вид основното съдържание на дисертационния труд. Одобрявам дизайна и структурата му.

11. Критични забележки и препоръки

Одобрявам като цяло целия дисертационен труд с направения литературен обзор, проведеното изследване и анализа на получените данни и резултати.

Имам следните въпроси към Ахилеас Папаконстантину:

1. Вашето изследване включва ученици от столицата Атина. Също толкова лесно ли би било прилагането на технологични решения при ученици с интелектуални нарушения и в други населени места в Гърция – например, в по-малки градове, села или в островните части?
2. Разполага ли се навсякъде в страната както с необходимите компютри, лаптопи, приложения, така и с подготвени учители по информационни технологии, които да приложат например използваните от Вас четири софтуерни продукта?
3. Вие сте изследвали ученици на възраст от осем и девет години. Подходящи ли са четирите софтуерни продукта за по-малки или по-големи ученици с интелектуални нарушения? А могат ли използваните четири софтуерни продукти да се прилагат и при ученици с други нарушения – например, от аутистичния спектър?
4. Как възнамерявате да популяризирате прилагането на четирите софтуерни продукта в бъдеще в училищната практика в Гърция?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема **„ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ В МАСОВАТА КЛАСНА СТАЯ“** с автор Ахилеас Апостолос Папаконстантину съдържа научно-теоретични постановки и научно-приложни резултати, които са принос за науката и практиката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагането му.

Текстът на дисертационния труд и придружаващият го Автореферат, показват, че докторант Ахилеас Апостолос Папаконстантину притежава добри теоретични познания и умения за анализ на научна литература, показва способности за организиране и провеждане на научно изследване, има компетентност за анализ и интерпретация на научни данни и за формулиране на научно обосновани изводи и заключения.

Предвид гореописаното, давам **положителна оценка** за дисертационния труд и проведеното в него изследване, представено от рецензираните тук дисертационен труд и автореферат, постигнатите резултати и приноси, публикациите и пр., и **предлагам на почитаемото**

научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Ахилеас Апостолос Папаконстантину в област на висше образование: 1. Педагогически науки, Професионално направление: 1.2. Педагогика, Докторска програма: Специална педагогика.

21 април 2023 г.

Рецензент: .....

Проф. дн Мира Цветкова-Арсова